

ORGANIZACIJA ĆELIJA PROKARIOTA

“Fundamentalno, sve eukariotske ćelije poseduju membranom-zaokružen nukleus, kompleksni endomembranski sistem i citoskelet, dok ih prokariotske ćelije nemaju”.

Membranama-zaokružen nukleus

- Bakterija *Gemmaa obscuriglobus*; (Fuerst & Webb, 1991)

Membranske organele

- Mezozomi , tilakoidne membrane

Citoskelet

- Aktinu- , tubulinu, intermedijernim filamentima- sličan citoskelet

Linearna DNK

- *Borrelia burgdoferi* (uzročnik lajmske bolesti)

Ćelijska deoba

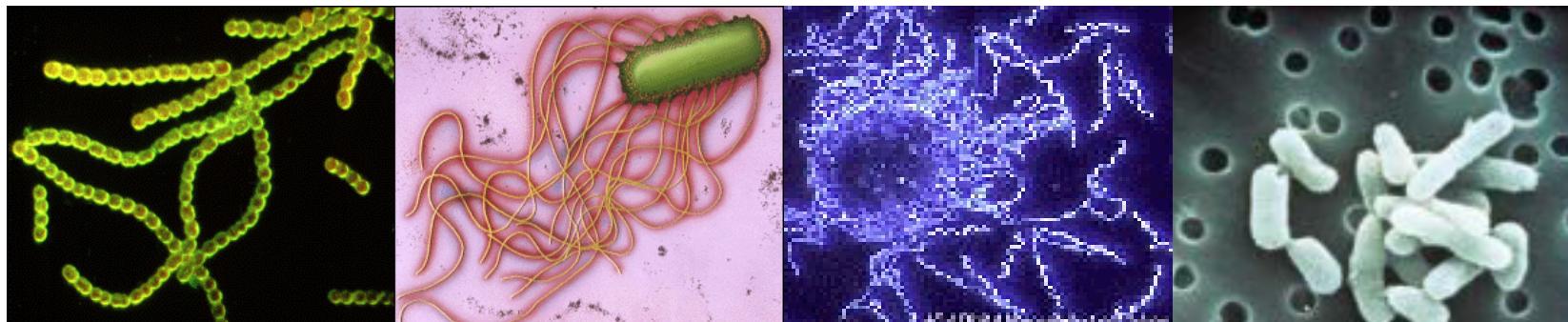
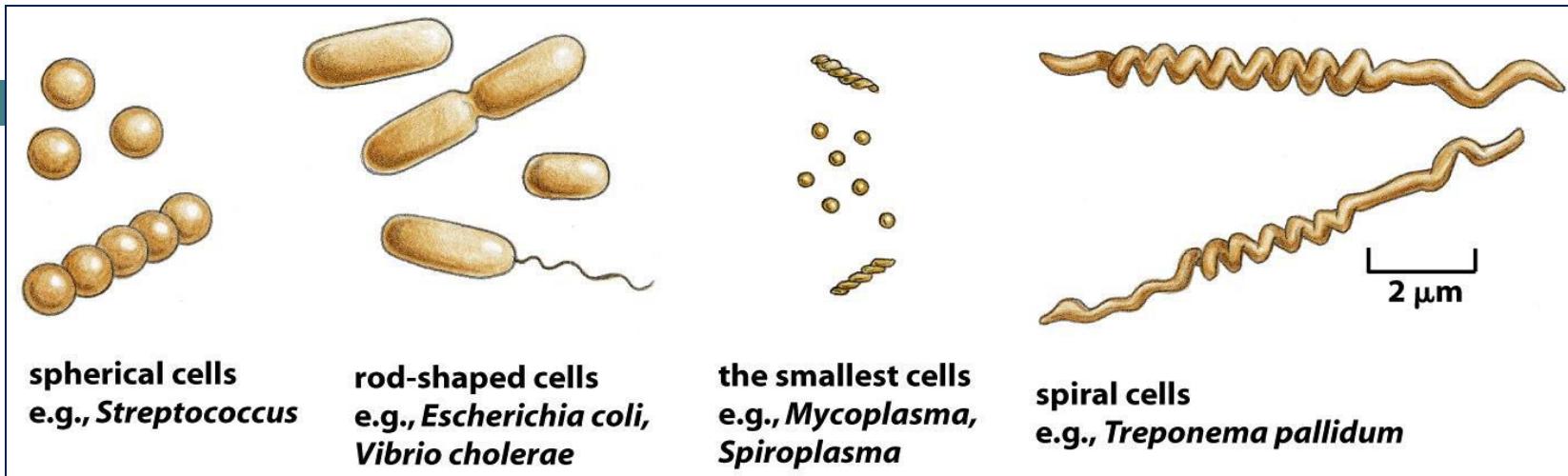
- “MITOTIČKI APARAT” – pojednostavljena mitoza

Introni

Endocitozi-sličan proces

Mitochondrije i plastidi

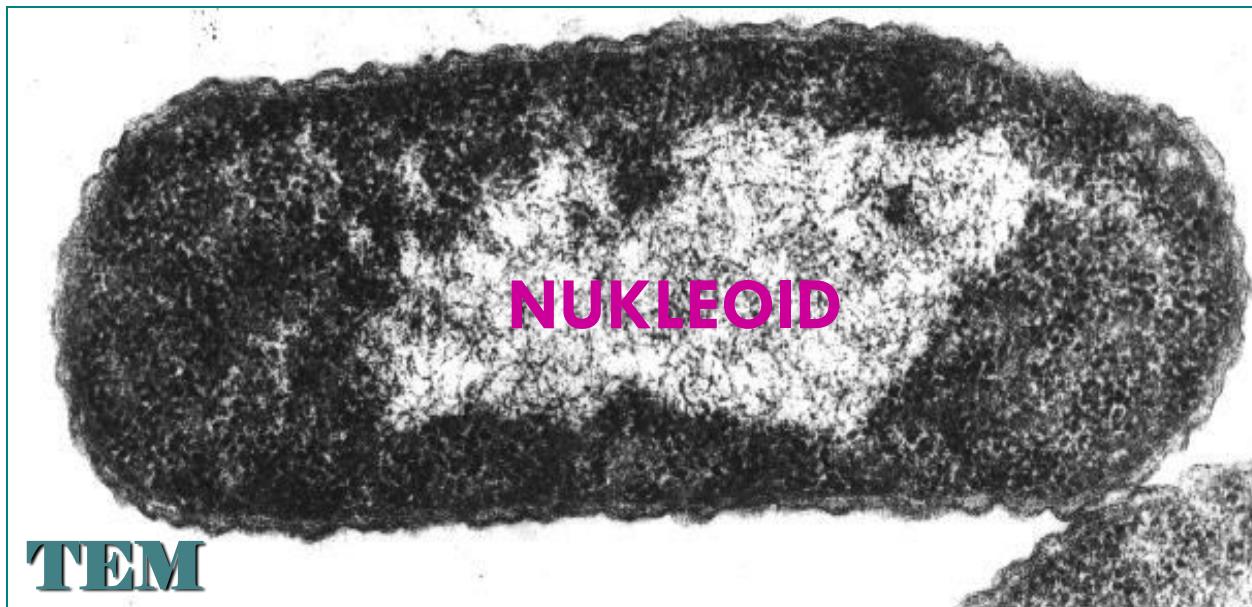
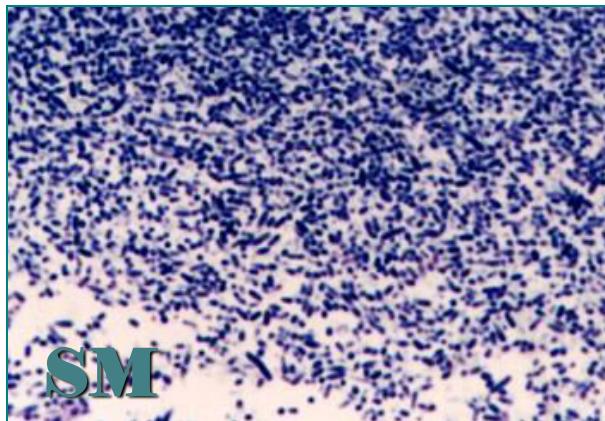
Raznovrsnost prokariotskih ćelija

Zajedničke odlike najvećeg broja prokariota:

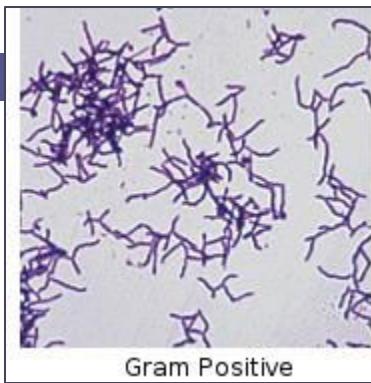
- male dimenzije
- brz rast
- jednoćelijski organizmi
- ćelijski zid
- raznovrsnost staništa

E. coli – model organizacije prokariotskih ćelija

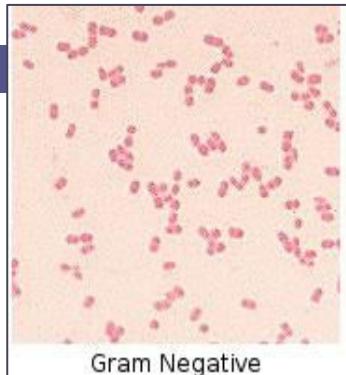

Na mikrografijama
zapaziti razlike – šta
se može uočiti,
odnosno koje
informacije možete
dobiti različitim
tipovima mikroskopa

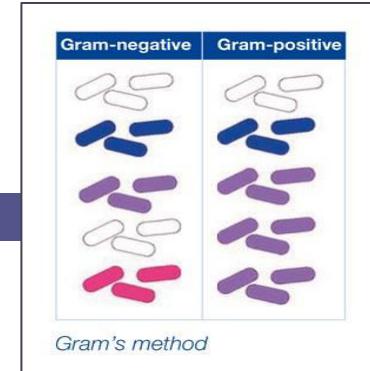
ĆELIJSKI ZID

Gram Positive

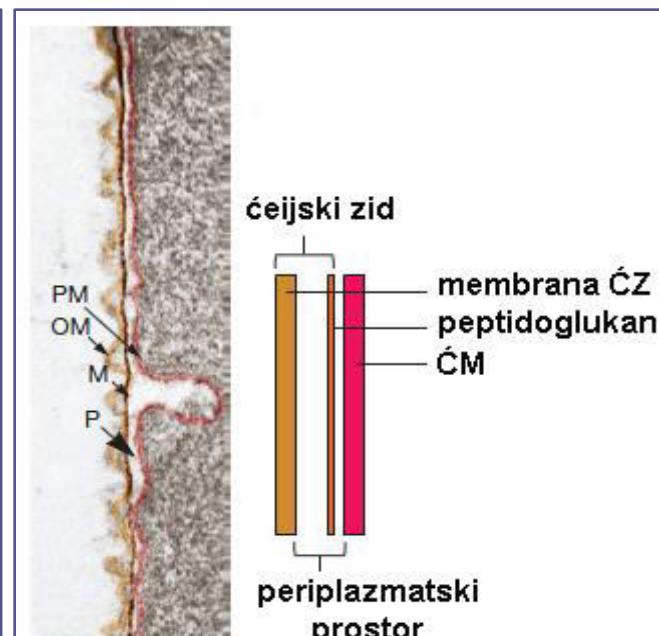
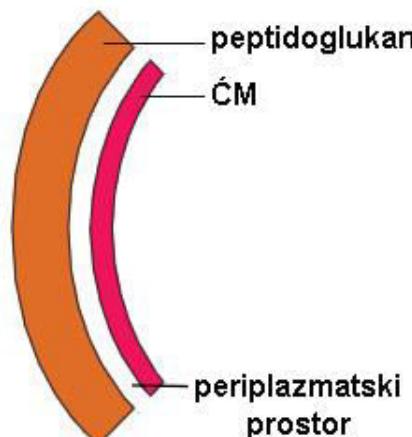
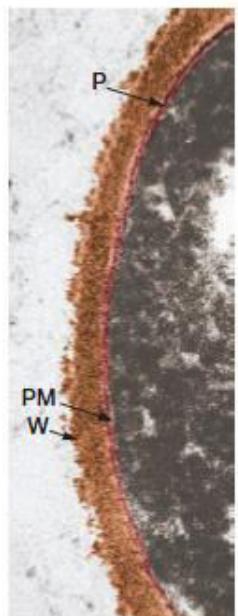

Gram Negative

Funkcija ĆZ:

- Zaštitna
  - Određuje oblik ćelije
  - Doprinosi patogenosti

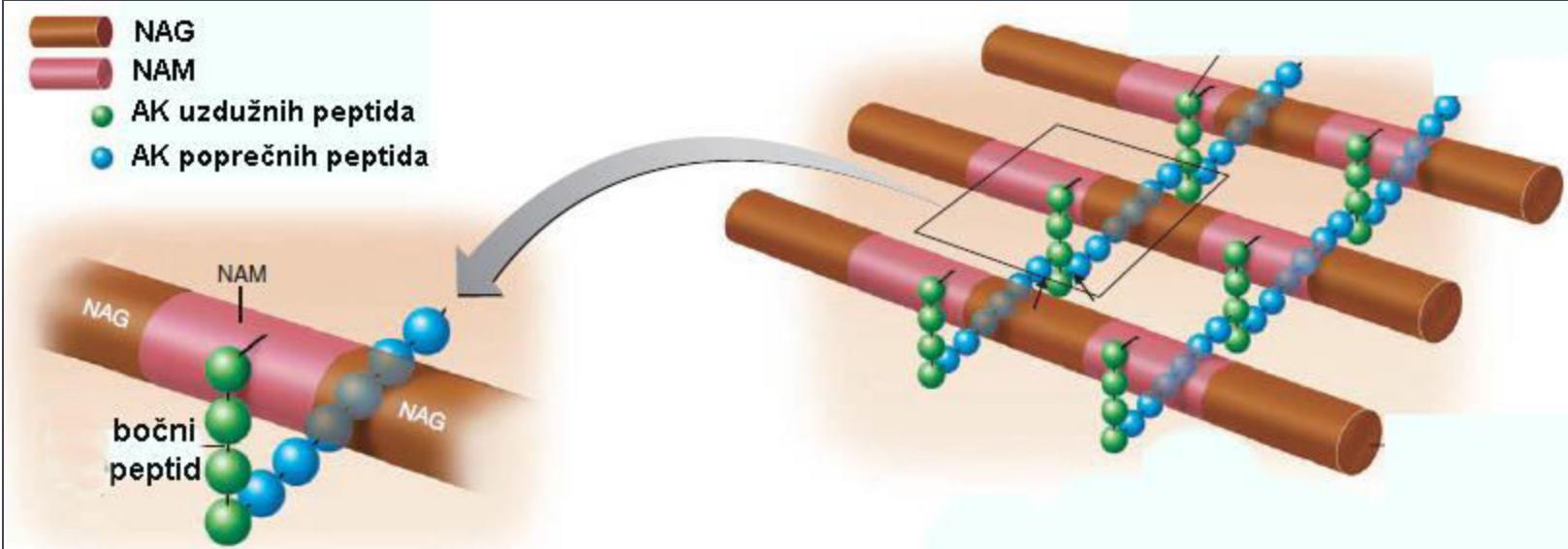
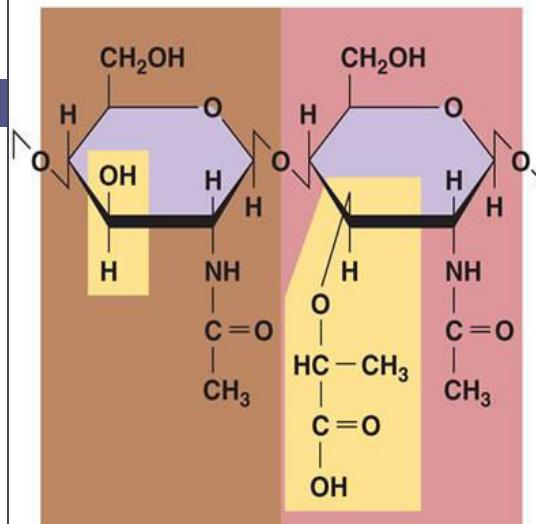

Periplazma:

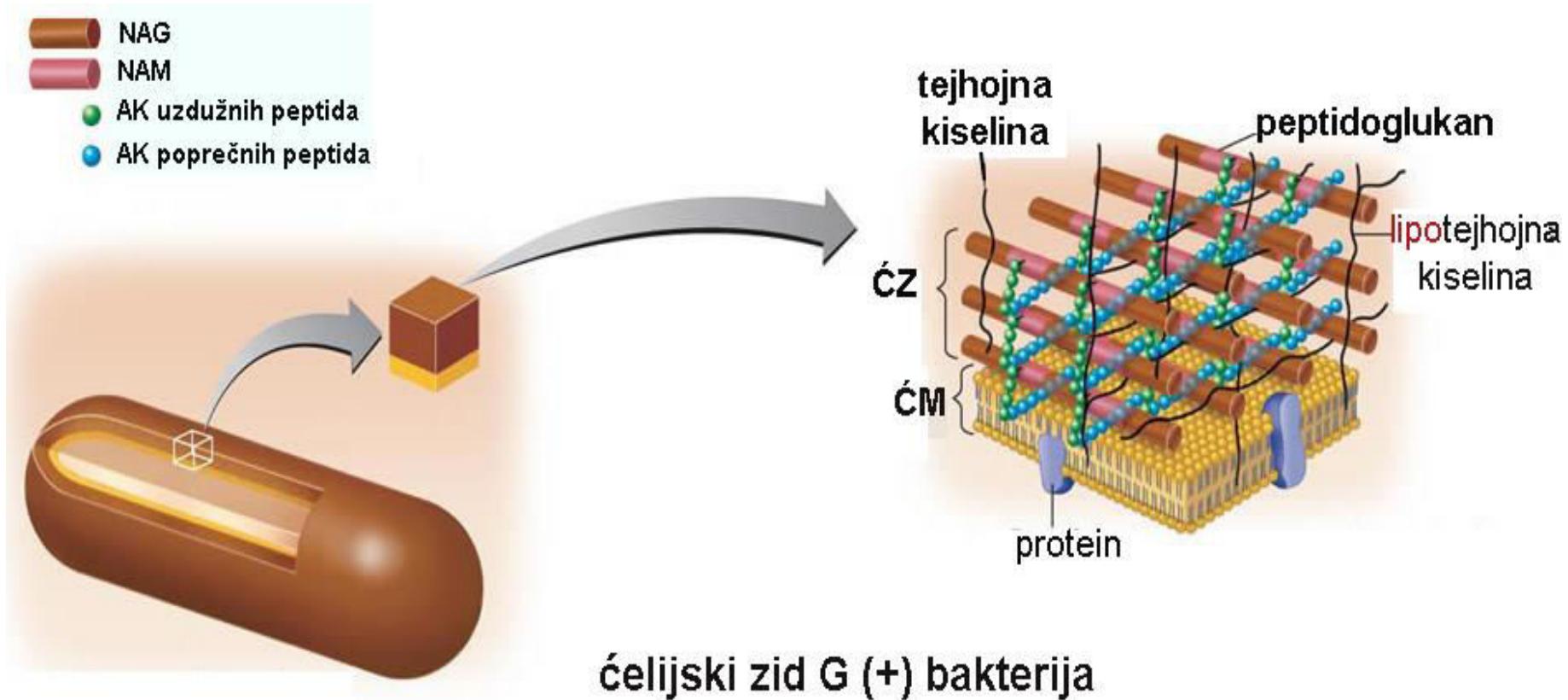
- Sastav varira/vrsti
  - Proteini i joni
  - Ishrana, degradacija, transport

Struktura peptidoglukana

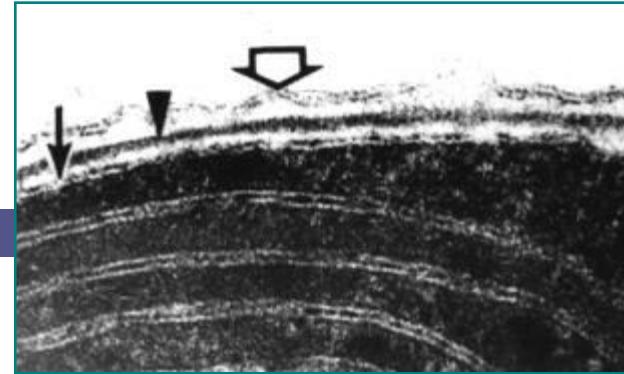
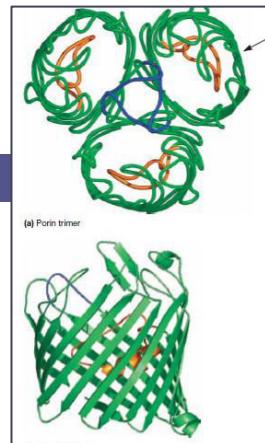
N-acetilglukozamin N-acetilmuraminska
(NAG) kiselina
(NAM)

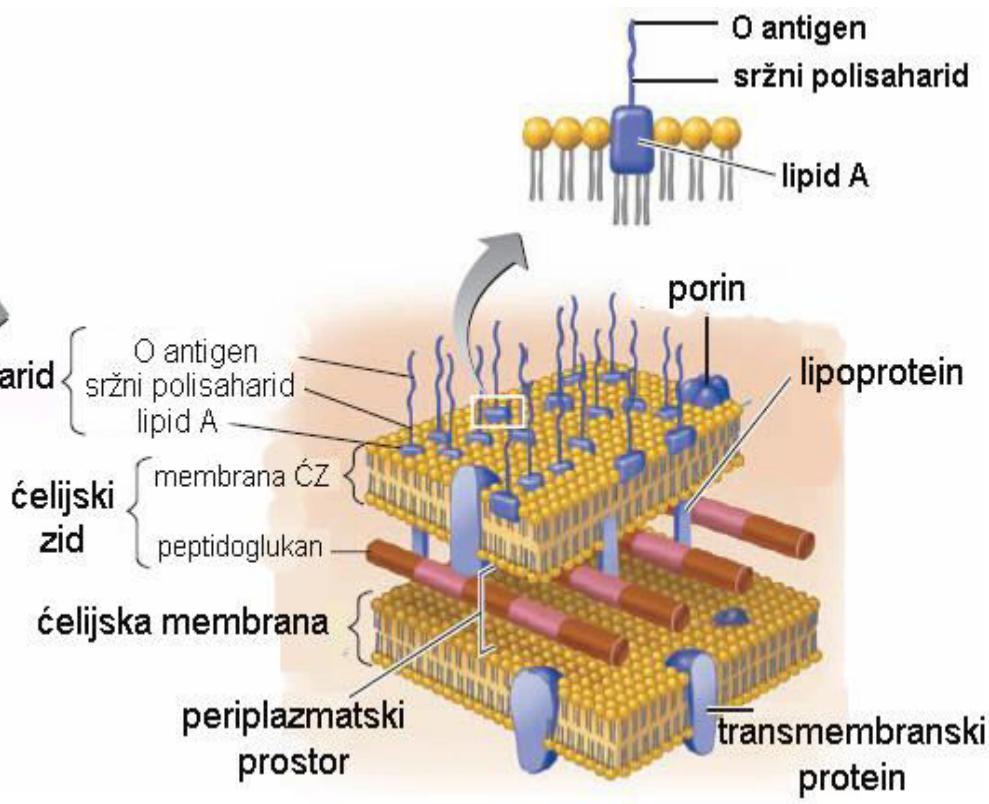
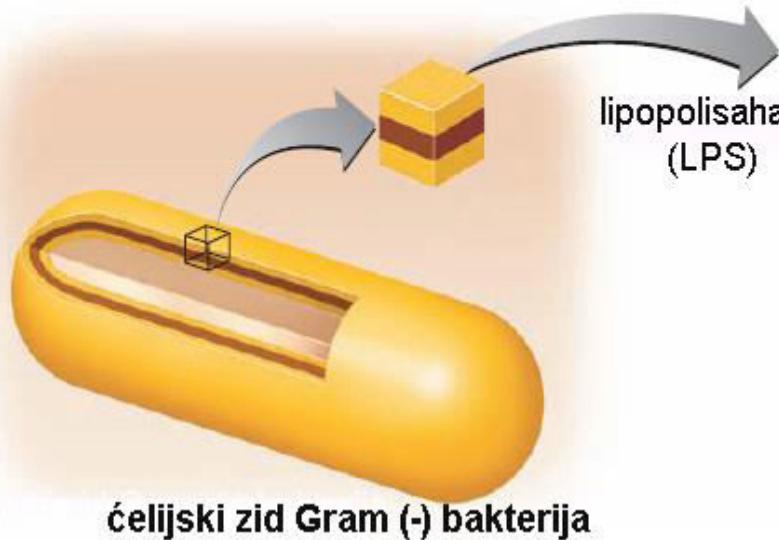
Gram (+) bakterije

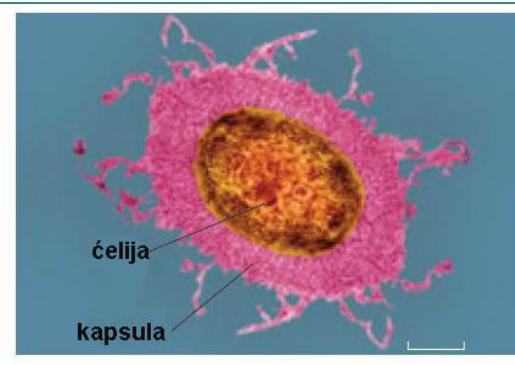
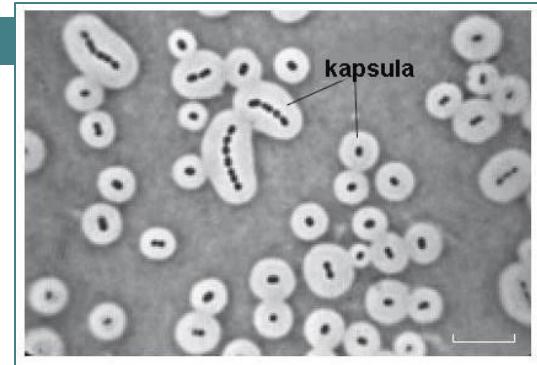
Gram (-) bakterije

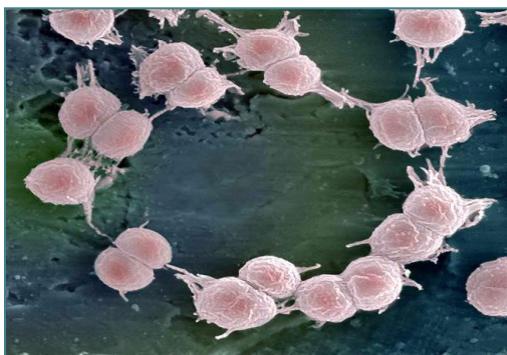
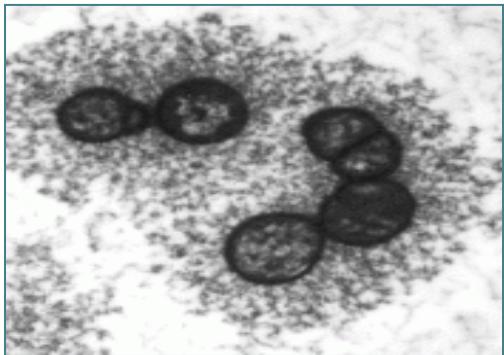
- NAG
- NAM
- AK uzdužnih peptida
- AK poprečnih peptida

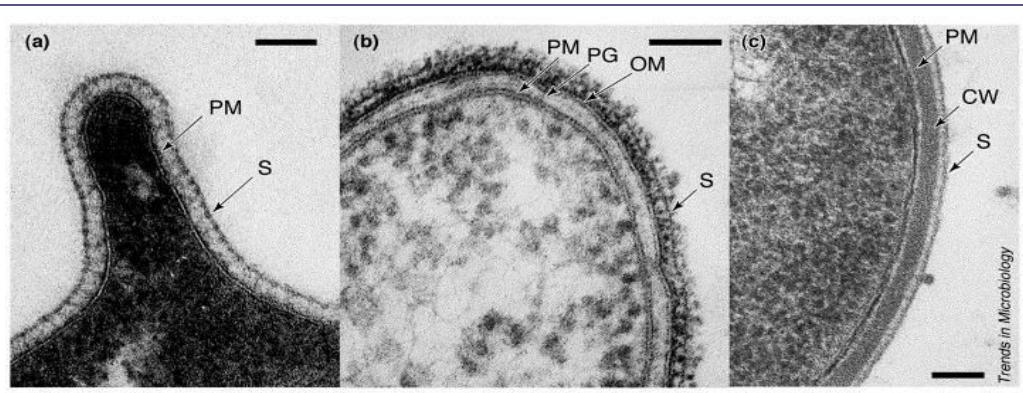
Spoljašnje ćelijske strukture KAPSULA, BIOFILM, S-sloj

- Uočava se na novou SM posle spec. bojenja
- Od polisaharida, teško se spira
- Pruža otpornost na fagocitozu, štiti od isušivanja, virusa i toksičnih jedinjenja

- Od polisaharida, lako se spira (dentalne plake)
- udruživanje u kolonije , „primitivno tkivo“

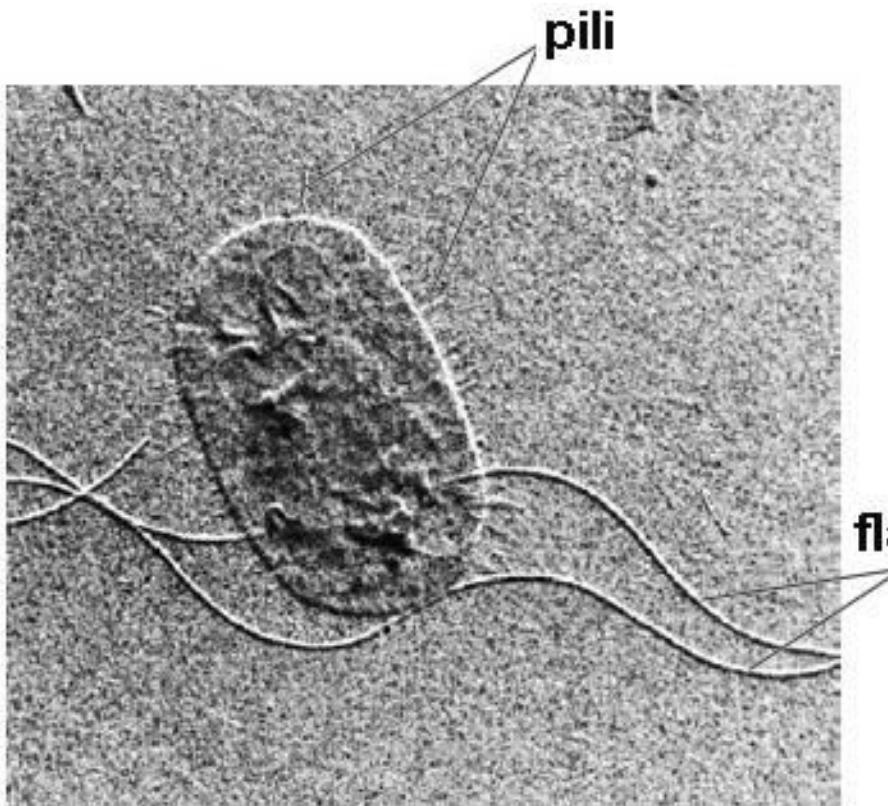

- Proteinski, glikoproteinski
- Mehanička stabilizacija i zaštita

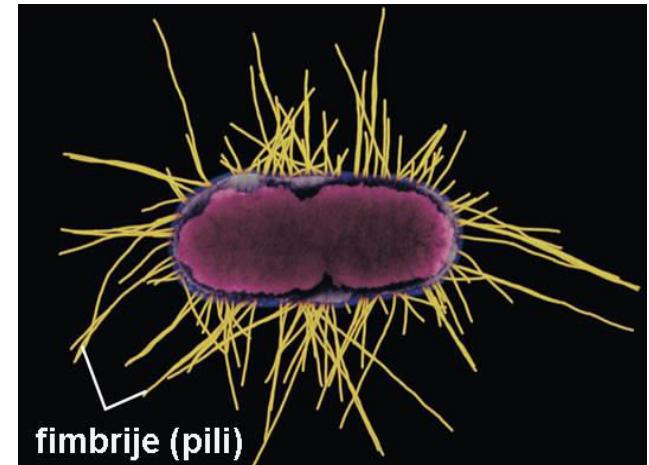

Spoljašnje ćelijske strukture

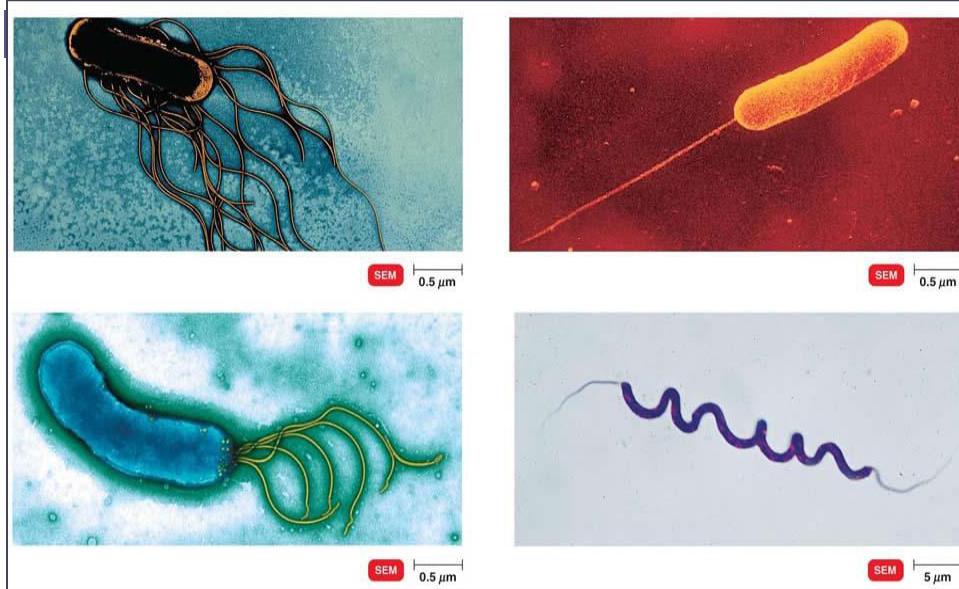
PILI (FIMBRIJE) i FLAGELUMI

- protein pilin
- pričvršćivanje za površine
(ćelije domaćina, stene)
- pokretljivost
- seksualni pilusi – transfer gena – seksualna reprodukcija
- u vidu cevi

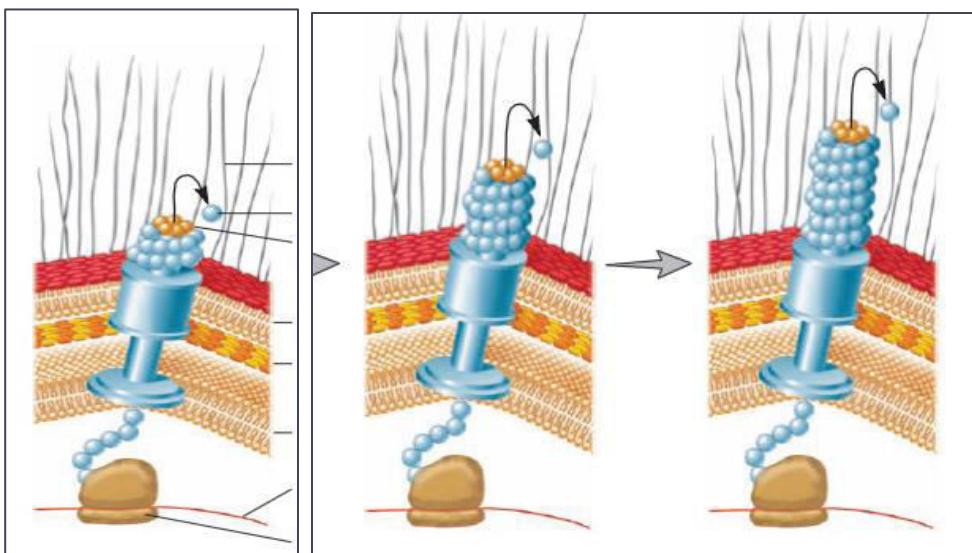

Spoljašnje ćelijske strukture PILI (FIMBRIJE) i FLAGELUMI

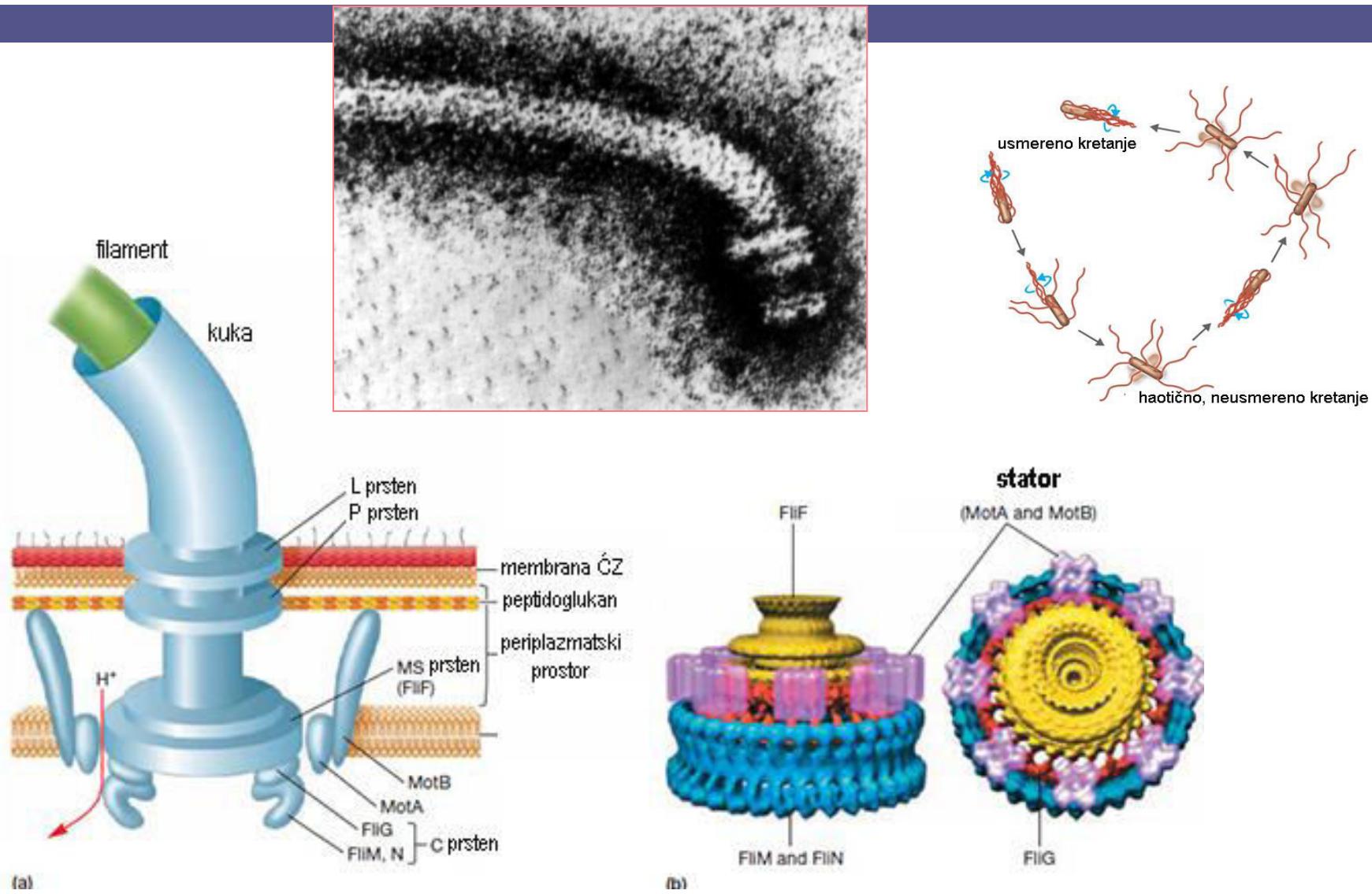
Kretanje bakterija:

- ✓ termotaksis
- ✓ fototaksis
- ✓ aerotaksis
- ✓ hemotaksis
- ✓ osmotaksis

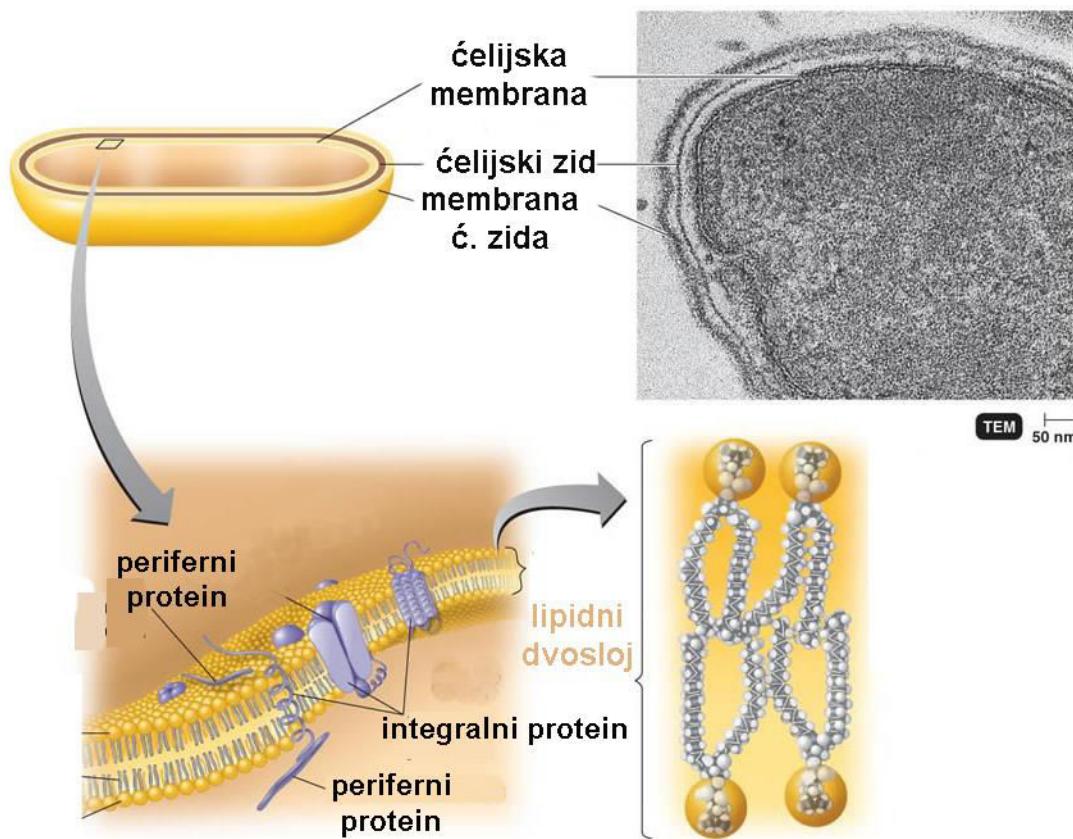

- protein flagelin (sinteza ribozomi u citoplazmi)
- pokretljivost

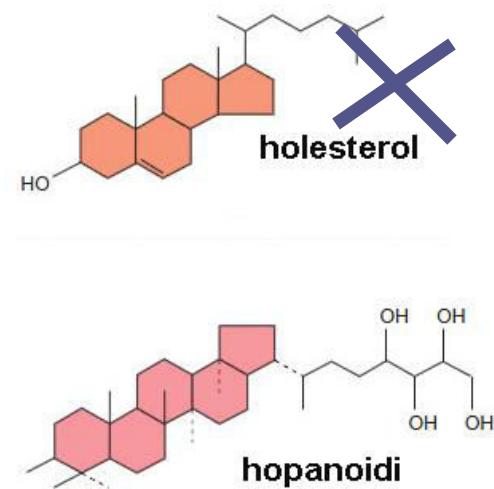
Struktura flageluma i mehanizam pokretanja

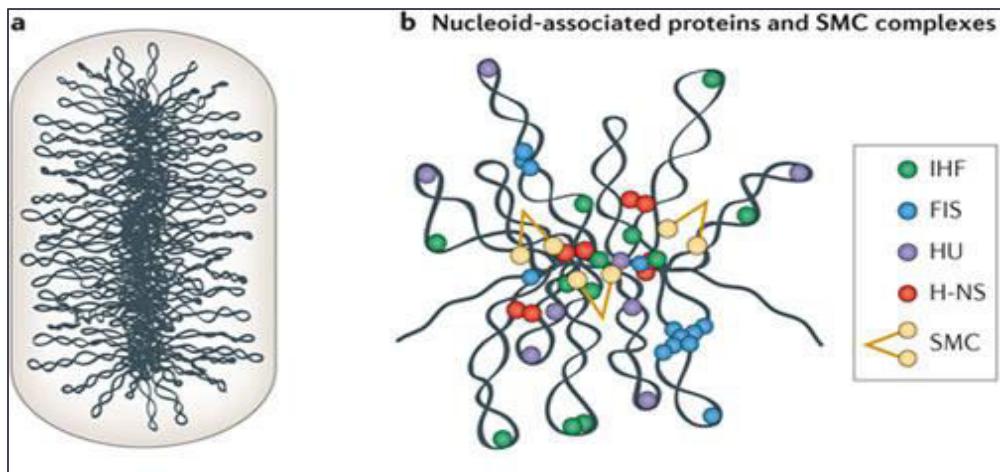
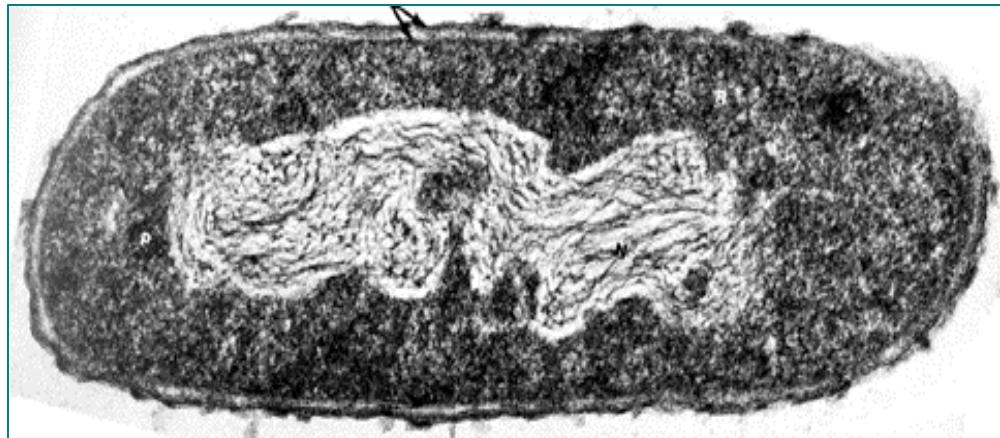
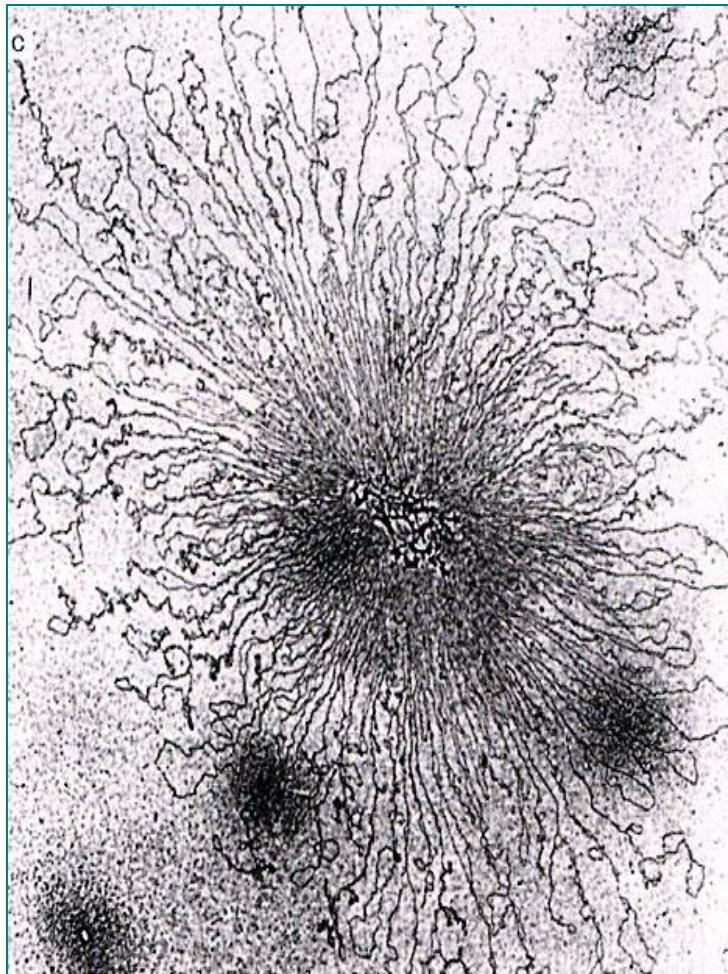
Ćelijska membrana prokariota

- Sastav ĆM
- Transport
- Mesto važnih metaboličkih procesa (respiracija, sinteza lipida i komponenti ĆZ

ORGANIZACIJA NUKLEOIDA

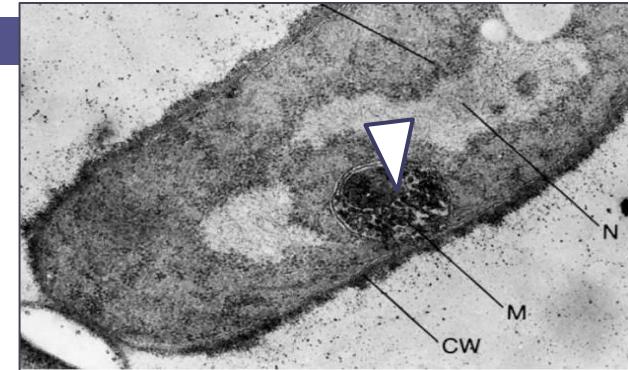

Citoplazma

Endomembranske strukture

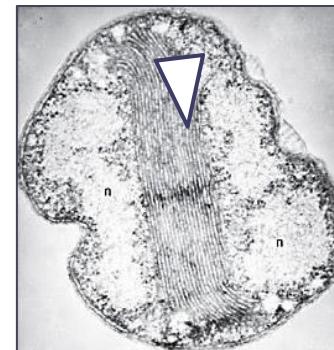
Mezozomi

- Deoba, pozicioniranje nukleoida, respiratorični enzimi

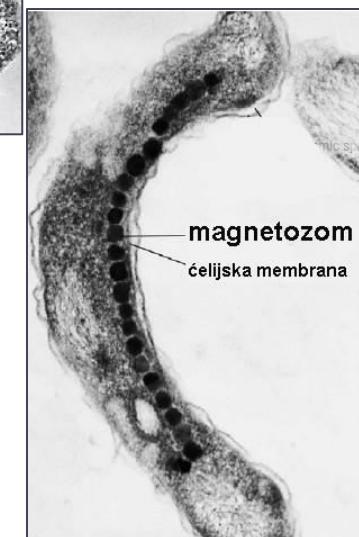
Fotosintetske membrane

- Fotosinteza (hlorofil i fikobilizomi)

Magnetozomi

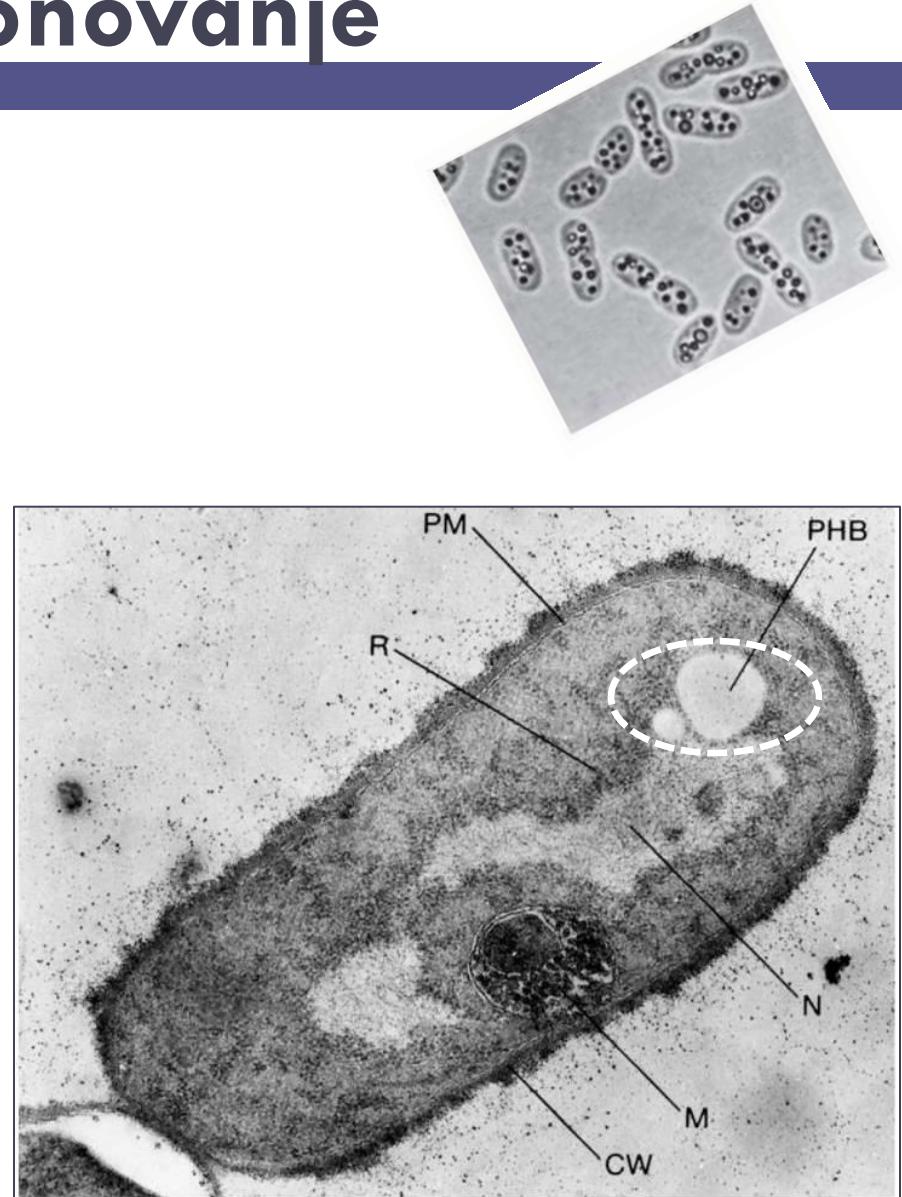
- Kretanje marinskih organizama - gvožđe

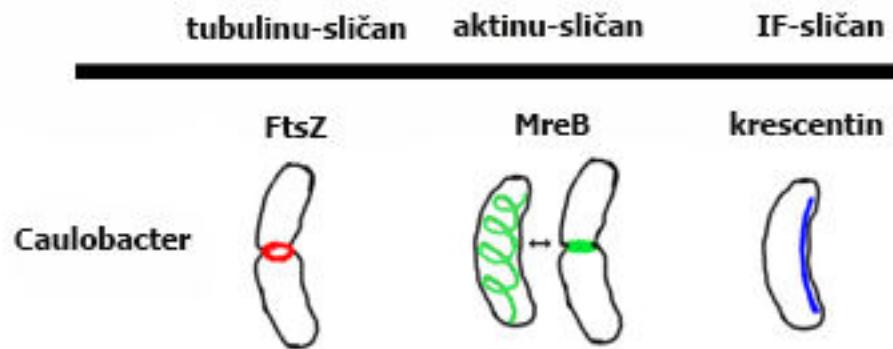
Inkluzije prokariotskih ćelija - deponovanje

- Glikogenske partikule
- Polifosfatne granule
- Sumporne granule
- Lipidna tela
- Mikrokopmartmenti
(primer gasne vakuole)

Agregacije organskih ili neorganskih supstanci u vidu granula, kristala ili amorfnih agregata; mogu biti „slobodnoležeće“ u citoplazmi ili obavijene proteinskim omotačem.

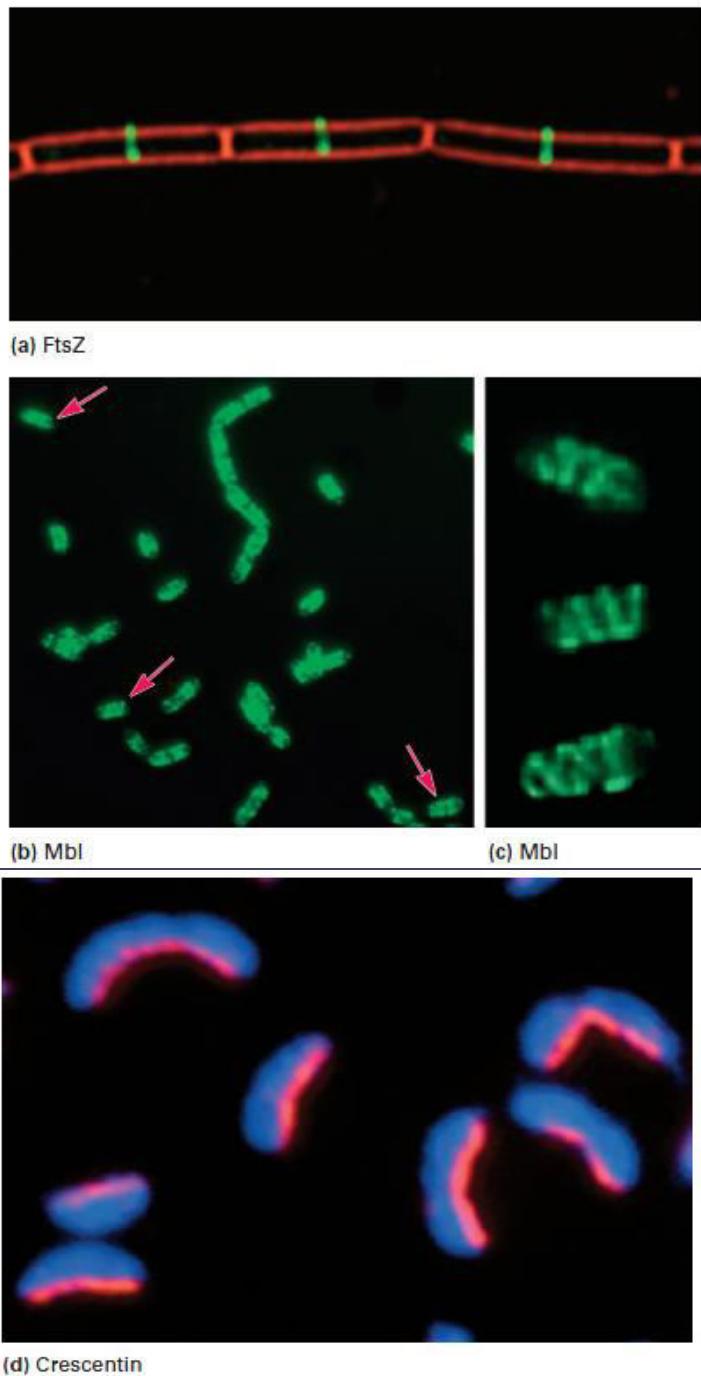
“Citoskelet” prokariota

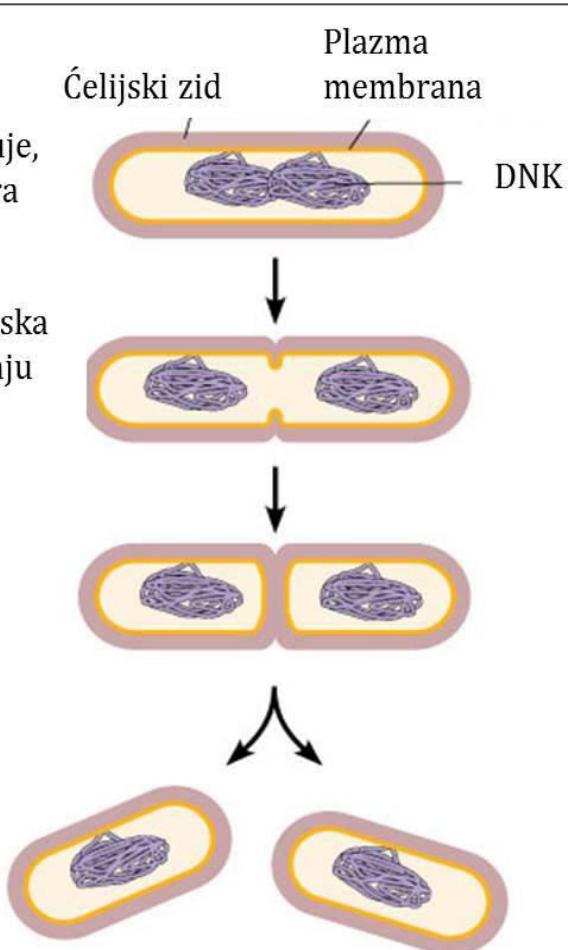
FtZ – homolog tubulina, prisutan kod većine bakterija i arheja, hloroplasti i mitohondrije, polimerizacija u protofilamente – ali ne gradi cevčice

MreB – homolog aktina, gradi linearno orjentisane filamente a ne spiralno kao kod aktinskih filamenata.

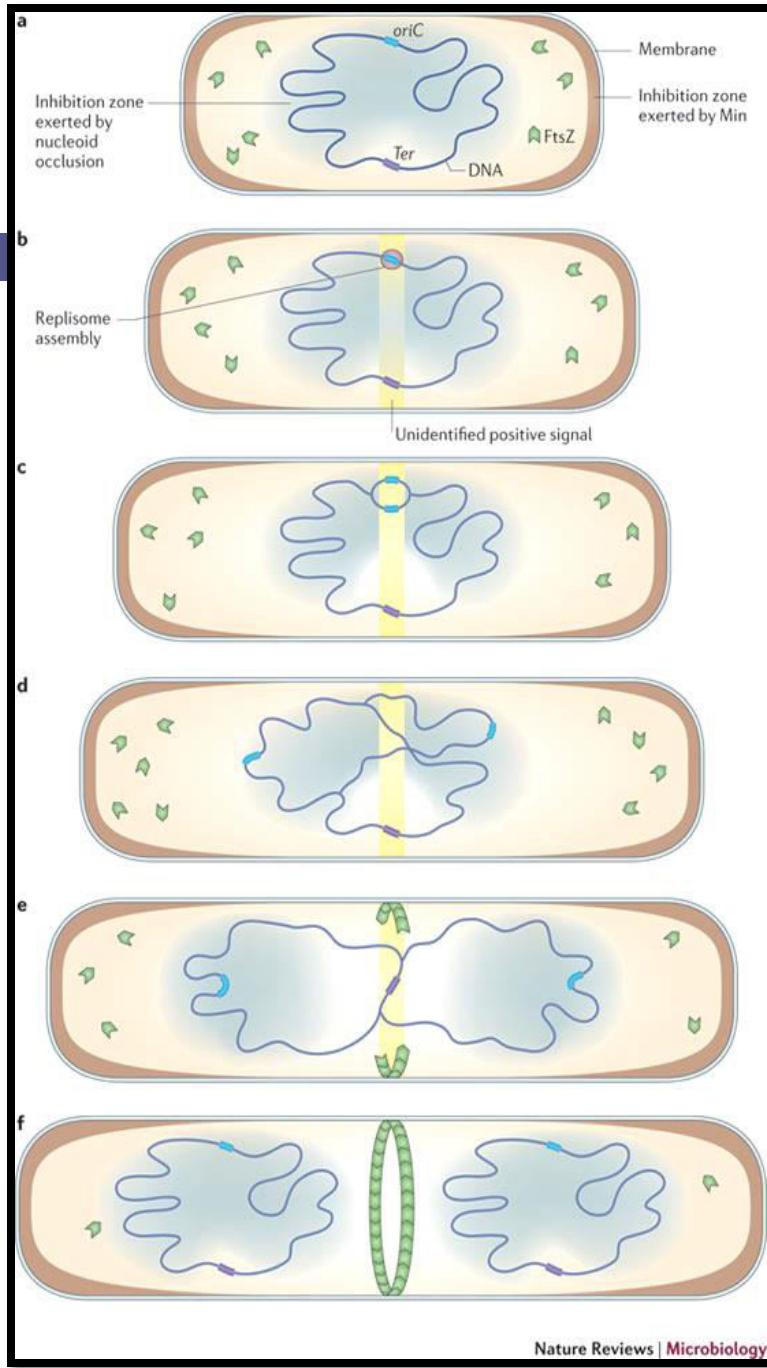
CreS – analog intermedijskim filamentima. Organizacija slična keratinskoj, u vidu upletenih kanapa. Održava polumesečast oblik vibrio nakterija

Deoba prokariota “pojednostavljena” mitoza

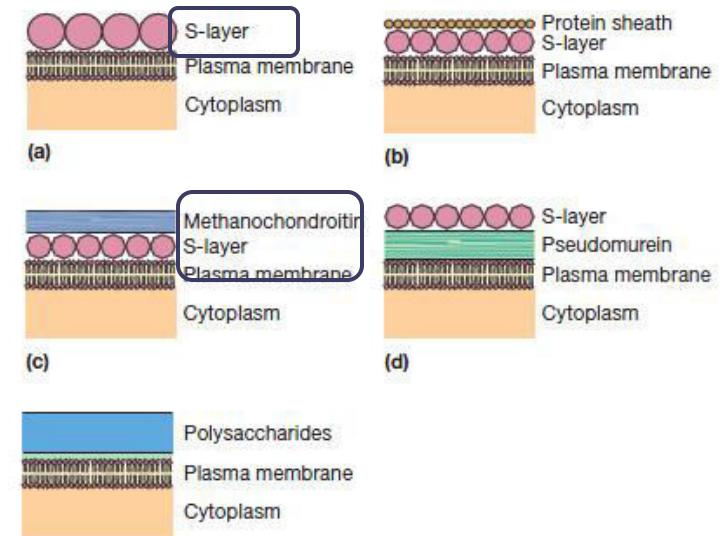
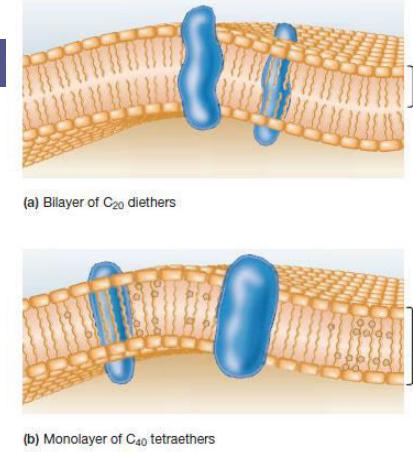
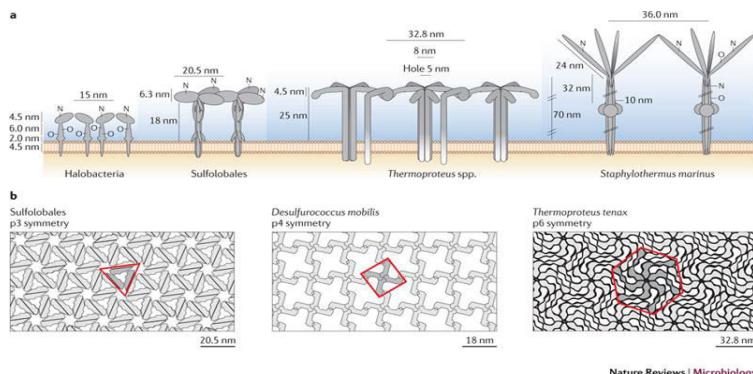

- TEM – „binarna fisija“
- Nove metode „pojednostavljena mitoza“
- Replikacija hromozoma – na jednom mestu (oriC)
- Segregacija hromozoma UPOREDO sa replikacijom
- Formiranje deobne septe počinje formiranjem Z prstena (od FtsZ proteina)
- Z prstenu se pridružuju brojni proteini (rani i kasni proteini divizoma) koji učestvuju u formiranju „deobnog aparata“ (DIVIZOM)
- Divizom stabiši Z prsten, učestvuje u povezivanju sa CM
- Proteini koji ne dozvoljavaju prerano formiranje Z prstena, pozicioniraju ga

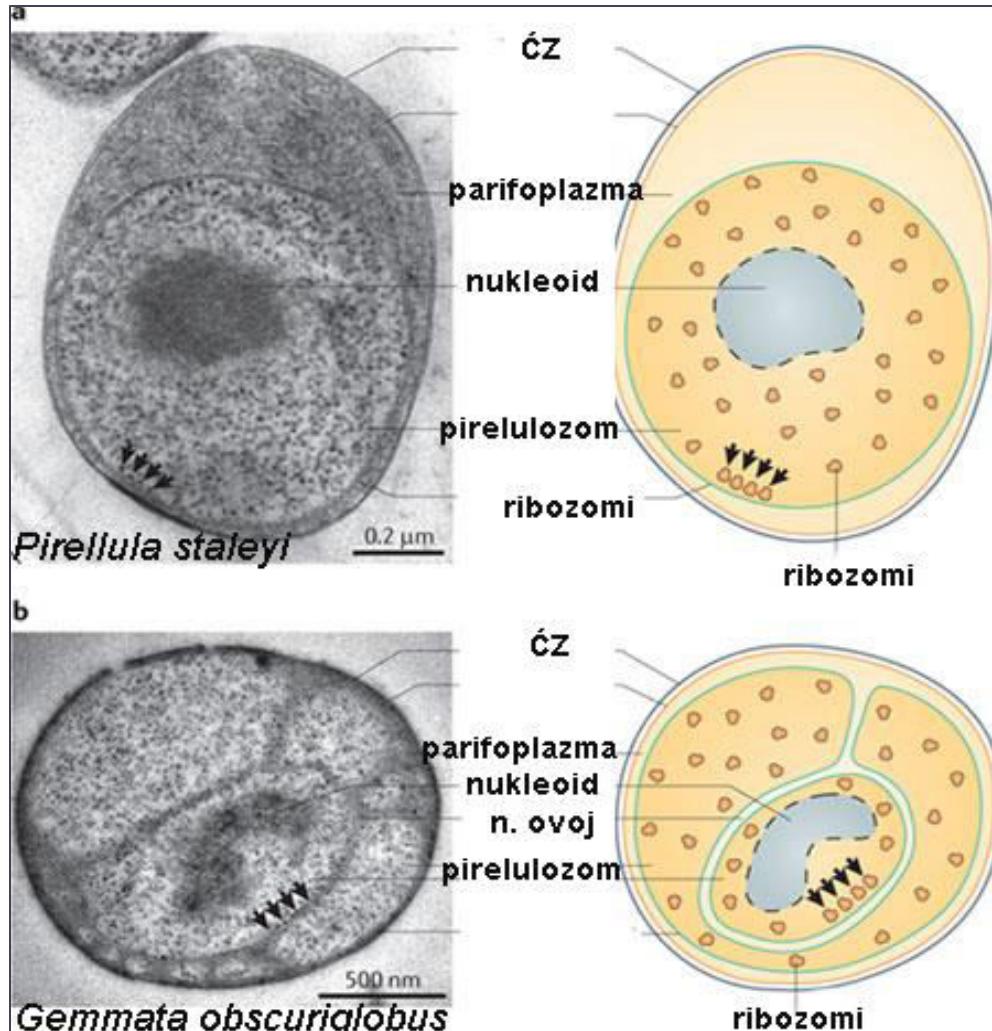

Arheje - značaj

- Ekstremofili
- Nemaju peptidoglukan u ĆZ (proteinski S-sloj)
- Specifični lipidi u ĆM (nemaju prave MK već ponavljajuće jedinice izoprena)
- Biohemija
- Enzimi nekih predstavnika su termostabilni – primena PCR

Planctomycetes – značaj

Podržavaju autogeni model nastanka eukariota (invaginacije ĆM i formiranje organela)

